

хвороб, що найчастіше зустрічаються серед рогатої худоби, овець та свиней як на живому, так і на мертвому тілі».

У 1785 р., за видатні заслуги, Ю. Хмелю надано звання доктора ветеринарії, цього ж року він став надзвичайним професором із ветеринарної медицини. За роки своєї науково-педагогічної діяльності виховав багатьох ветеринарних лікарів і вчених. Так, тільки за 1791–1796 рр. магістрами ветеринарної медицини стали 13 випускників університету і ветеринарними лікарями – понад 40 осіб.

Отже, кафедра ветеринарії належала до школи (студії) для хірургів та акушерів при медичному факультеті. Мовою викладання тут була латинь, рідше німецька, навчання тривало 4 роки. 1788 р. виявився фатальним для медичного факультету: на пенсію пішли три професори; на всіх курсах медицину вивчало не більше семи студентів, тому у Відні було вирішено тимчасово ліквідувати ту частину медичного факультету, де навчали медиків, а залишити ту частину факультету, де навчали хірургів, ветеринарів та акушерів. У 1805 р. Львівський університет, як вищий навчальний заклад перестав існувати.

Слід визнати, що попри всі успіхи та невдачі, кафедра ветеринарії Львівського університету заклала міцний фундамент для подальшого розвитку ветеринарної освіти, науки та дослідної справи в Східній Галичині, була першою такого роду на території Східної Європи.

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ НА ПОЧАТКУ 1980-х рр.

Черниш О.О.

Національна наукова сільськогосподарська бібліотека НААН (м. Київ)

На початку 1980-х років перед аграрним сектором економіки України постала складна проблема, вирішення якої вимагало широкомасштабних і ефективних заходів. Потрібно було не лише усунути диспропорцію між попитом та пропозицією на продукти харчування, а й забезпечити перехід сільськогосподарського виробництва на якісно новий науково-технічний та соціально-економічний рівень. Неefективний розвиток сільського господарства УРСР протягом зазначеного періоду був зумовлений істотними деформаціями у суспільно-політичному та соціально-економічному житті УРСР, які були породжені диктатом держави, розростанням бюрократичного апарату, дискримінаційною, не на користь українського села, державною інвестиційною, заготівельною, ціновою та податковою політикою, спотвореними політичними та економічними відносинами центру і республік. Українське село фактично перетворилось у донора індустрії [1, с. 11].

Стан сільського господарства повною мірою залежав від того, яку політику стосовно нього проводила держава. У другій половині 1960-х рр. відбулося чотири пленуми ЦК КПРС, на яких обговорювалися питання

розвитку села, зокрема, звертали увагу на проблеми енергоозброєності, матеріального стимулювання селян шляхом переходу від натуроплати до грошової. Аграрна політика зводилася до інтенсифікації виробництва шляхом упровадження досягнень науково-технічного прогресу, комплексної механізації, меліорації, хімізації, збільшення капіталовкладень. Косигінська реформа дала поштовх розвитку сільського господарства лише на початковому етапі. У подальшому без проведення кардинальних змін і реорганізацій показники його розвитку знижувалися з кожною наступною п'ятирічкою. Темп приросту виробництва у восьмій п'ятирічці становив 20,9%, у дев'ятій – 19,8%, у десятій – лише 12,4%; продуктивність праці підвищувалася відповідно на 25,9%, 24,7% та 20%.

На початку 1980-х було здійснено спробу інтеграції сільського господарства та переробної промисловості – утворено агропромисловий комплекс (АПК). У 1982 р. сформовано районні агропромислові об'єднання (РАПО), до складу яких входили колгоспи, радгоспи, районні підприємства для переробки сільгосппродукції, системи агрохімії, заготівельників, ремонтників тощо. Однак невдовзі з'ясувалося, що РАПО неспроможне об'єднувати інтереси всіх своїх ланок, його практична діяльність зводилася до збирання інформації знизу та передавання її до вищих інстанцій. У 1985 р. ухвалено рішення про вдосконалення управління агропромисловим комплексом.

Зміст продовольчої проблеми визначав і основні шляхи її вирішення. По-перше, потрібно було знайти можливості для прискорення темпів розвитку сільського господарства взагалі і тваринництва зокрема; по-друге, - максимально скоротити втрати сільськогосподарської продукції на шляху від поля і ферми до столу споживача, і на цій основі збільшити вихід продукцій на кожну одиницю сільськогосподарської сировини; по-третє, - вдосконалити структуру продовольчих товарів, пристосувати її до потреб людей; по-четверте, - збалансувати співвідношення продовольчих і непродовольчих товарів народного споживання з платоспроможним попитом на них. Спеціальної масштабної програми в галузі сільського господарства за шістьдесят років радянської влади до початку 80-х років не було, тому з метою компенсації цієї прогалини у відповідності з рішеннями XXVI з'їзду КПРС було розроблено Продовольчу програму СРСР на період до 1990 р., яка була спрямована на комплексне вирішення продовольчої проблеми [2]. У травні 1982 р. пленум ЦК КПРС затвердив Продовольчу програму СРСР на період до 1990 р. і заходи по її реалізації. У ній було виділено дев'ять розділів: 1) основні підсумки і завдання розвитку АПК; 2) вдосконалення матеріально-технічної бази; 3) забезпечення транспортом, тарою; 4) виробництво основних видів продовольства; 5) посилення ролі науки в реалізації Продовольчої програми; 6) поліпшення соціально-побутових умов життя на селі; 7) підвищення ефективності діяльності сільгоспідприємств; 8) завдання союзних республік у реалізації продовольчої програми; 9) розвиток економічних зв'язків із зарубіжжям [3].

Сучасні історики основною причиною невдачі Продовольчої програми

вважають відсутність фінансової бази для її реалізації: у процесі розробки річних та п'ятирічних планів Держплану необхідно було вишукувати додаткові ресурси, що на практиці зробити не вдалося. Інша причина крилася в тому, що програма не передбачала зміни виробничих відносин. Радикально не змінилася практика інвестування, встановлені обсяги зміцнення матеріально-технічної бази не виконувалися. Ключовим вважається відсутність особистої зацікавленості трудівників села у збільшенні виробництва продукції, ігнорування госпрозрахункових принципів господарювання й економічних методів управління виробництвом, збереження глибоких диспропорцій як у галузевій структурі АПК, так і у внутрішньогалузевій – сільського господарства.

Джерела та література

1. *Мазур О. О.* Продовольча програма 1982 року в Україні : плани та реалії : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук : спец. 07.00.01 / О. О. Мазур ; Черкас. нац. ун-т ім. Богдана Хмельницького. – Черкаси : ЧНУ, 2006. – 22 с.
2. *Матеріали XXVI з'їзду КПРС.* – К. : Політвидав України, 1981. – 164 с.
3. *Продовольча програма СРСР на період до 1990 року і заходи щодо її реалізації.* Матеріали травневого пленуму ЦК КПРС 1982 р. – К. : Політвидав України, 1982. – 111 с.

ВІДНОВЛЕННЯ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПОЛТАВСЬКОМУ ІНСТИТУТІ СВИНАРСТВА В ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД: ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ

Чехлатий О.М.

Полтавська державна аграрна академія (м. Полтава)

З початком радянсько-німецької війни, в липні 1941 р. наказом Народного комісаріату радгоспів СРСР Всесоюзний науково-дослідний інститут свинарства був практично ліквідований як самостійна установа, а його науково-матеріальна частина була передана Полтавському сільськогосподарському інституту (ПСГІ). Така непродумана реорганізація негативно вплинула на збереження цілісності майна Інституту свинарства. Під час евакуації лише незначна частина лабораторного обладнання і наукових архівів Інституту свинарства були вивезені до російського міста Курган разом з майном ПСГІ. Вся решта майна залишилася на окупованій території і була практично знищена німцями. Було спалено науковий корпус Інституту, господарський двір, гараж, експериментальну майстерню і частину свинарників, знищено частину лабораторного і господарського обладнання, лабораторного посуду, реактивів і матеріалів та все обладнання експериментальних і господарських свинарників [1].

Відразу ж після визволення території Полтавської області від німецької окупації експериментальна база інституту була передана Народному комісаріату радгоспів СРСР у якості рядового свинорадгоспу. Дещо пізніше Раднаркомом СРСР було прийнято постанову за № 78 від 22 січня 1944 р., в якій відзначалося: «Відновити у 1944 році Науково-дослідний інститут